

ВИМОГИ
ЩОДО БЕЗПЕКИ ТА ЗАХИСТУ ЗДОРОВ'Я ПРАЦІВНИКІВ ПІД ЧАС
РОБОТИ З ЕКРАННИМИ ПРИСТРОЯМИ

I. Загальні положення

1.1. Ці Вимоги поширюються на суб'єктів господарювання незалежно від форм власності та організаційно-правової форми, які у своїй діяльності здійснюють роботу, пов'язану з використанням екранних пристроїв.

1.2. Ці Вимоги встановлюють мінімальні вимоги до безпеки та захисту здоров'я працівників під час роботи з екранними пристроями незалежно від їхнього типу та моделі.

1.3. Ці Вимоги не поширюються на:

робочі навчальні місця учнів, студентів у комп'ютерних класах (кабінетах) вищих, професійно-технічних, загальноосвітніх навчальних закладів;

робочі місця пілотів, водіїв або операторів транспортних засобів, обладнані електронно-обчислювальними машинами (далі – ЕОМ) з відеодисплейним терміналом (далі – ВДТ) і периферійними пристроями (далі – ПП), ЕОМ у системах оброблення даних на борту засобів сполучення, ЕОМ у складі машин і обладнання, що переміщуються в процесі роботи;

робочі місця працівників, які займаються обслуговуванням, ремонтом і налагодженням ЕОМ з ВДТ і ПП;

портативні системи оброблення даних, якщо вони не постійно

використовуються на робочому місці;

обчислювальні машинки (калькулятори), касові апарати та прилади з невеликими пристроями індикації даних або результатів вимірювання;

друкарські машинки класичної конструкції, обладнані ВДТ (дисплейні друкарські машинки);

планшети, смартфони, мобільні телефони.

1.4. Ці Вимоги не обмежують право роботодавця встановлювати більш жорсткі вимоги до безпеки та захисту здоров'я працівників під час роботи з екранними пристроями, якщо це не суперечить чинному законодавству.

1.5. Терміни у цих Вимогах уживаються в таких значеннях:

електронно-обчислювальна машина (ЕОМ) – електронно-обчислювальна машина з обов'язковими додатковими пристроями, системними елементами (пристрої для друку, сканери, модеми, блоки безперервного живлення та інші спеціальні периферійні пристрої);

відеодисплейний термінал (ВДТ) – частина ЕОМ, що містить пристрій для візуального відображення інформації;

екранний пристрій – алфавітно-цифровий або графічний екран (дисплей), незалежно від того, який метод індикації покладений в основу пристрою;

користувач ЕОМ з ВДТ і ПП – працівник, який використовує екранні пристрої у своїй роботі;

периферійні пристрої (ПП) – сукупність обов'язкових додаткових пристроїв, які використовуються в процесі діяльності оператора ЕОМ (клавіатура, маніпулятор „миша”, дискова система, WEB-камера, звукова система, модем, мікрофон, принтер, сканер, LED підсвічування тощо);

робоче місце – сукупність устаткування, що включає екранний пристрій, який може доповнюватись клавіатурою або пристроєм введення та/або програмним забезпеченням, що являє собою інтерфейс „оператор-ЕОМ”, іншими приладами, периферійними пристроями, що включають пристрої для дискет, документів, телефон, модем, друкувальний пристрій, робоче крісло і

робочий стіл або робочу поверхню, а також необхідне виробниче середовище.

II. Загальні обов'язки роботодавця

2.1. Роботодавець зобов'язаний:

проводити аналіз робочих місць з метою оцінки стану безпеки та захисту здоров'я працівників (зокрема, щодо виявлення потенційних ризиків, пов'язаних із погіршенням зору, порушенням фізичного стану, стресом) та його покращення;

вживати необхідних заходів для усунення виявлених в такий спосіб ризиків з урахуванням їх додаткового та/або спільного впливу.

2.2. Роботодавець зобов'язаний вживати необхідних заходів для забезпечення безпеки та захисту здоров'я працівників при використанні як нового устаткування з екранними пристроями, так і того, що вже перебуває в експлуатації.

2.3. Роботодавець повинен проінформувати працівників про умови праці та про наявність на їх робочому місці небезпечних та шкідливих виробничих факторів.

2.4. Роботодавець зобов'язаний забезпечити проведення навчання працівників і перевірку їх знань з питань охорони праці відповідно до вимог Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, затвердженого наказом Держнаглядохоронпраці України від 26 січня 2005 року № 15, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 15 лютого 2005 року за № 231/10511.

2.5. Роботодавець повинен забезпечити працівникам проведення необхідної підготовки з використання ЕОМ з ВДТ і ПП та інших екранних пристроїв до початку роботи з ними, а також у випадках значної модифікації в

організації роботи такого устаткування.

2.6. Роботодавець повинен планувати діяльність працівника (користувача ЕОМ з ВДТ і ПП) таким чином, щоб щоденна робота з екранними пристроями періодично призупинялася на перерви або замінювалася іншою роботою з метою зменшення робочого навантаження біля екрану.

2.7. Роботодавець повинен консультувати працівників та/або уповноважених працівниками осіб з питань охорони праці (якщо профспілка у суб'єкта господарювання не створювалася), а також забезпечувати їх участь в обговоренні всіх питань, що стосуються безпеки та захисту здоров'я під час роботи з екранними пристроями.

2.8. Роботодавець зобов'язаний забезпечити за свій рахунок можливість проведення медичних (офтальмологічних) оглядів працівників:

до початку роботи з екранним пристроєм;

протягом такої роботи з періодичністю, визначеною Порядком проведення медичних оглядів працівників певних категорій, затвердженим наказом Міністерства охорони здоров'я України від 21 травня 2007 року № 246, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 23 липня 2007 року за № 846/14113;

при погіршенні зору, що може бути пов'язане з використанням екранних пристроїв.

У разі потреби, за результатами періодичного медичного огляду працівників, роботодавець повинен забезпечити проведення оздоровчих заходів та усунути причини, що призводять до професійних захворювань.

III. Вимоги до виробничих приміщень

3.1. Загальні вимоги

3.1.1. Виробничі об'єкти повинні відповідати проектній документації, затвердженій в установленому порядку.

3.1.2. Електробезпека будівель та приміщень, де розміщені робочі місця користувачів ЕОМ з ВДТ і ПП, повинна відповідати вимогам Правил безпечної експлуатації електроустановок споживачів, затверджених наказом Держнаглядохоронпраці від 09 січня 1998 року № 4, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 10 лютого 1998 року за № 93/2533, Правил технічної експлуатації електроустановок споживачів, затверджених наказом Міністерства палива та енергетики від 25 липня 2006 року № 258, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 25 жовтня 2006 року за № 1143/13017.

3.1.3. Для всіх будівель і приміщень, де знаходяться робочі місця користувачів ЕОМ з ВДТ і ПП, повинно бути визначено клас зони згідно з Правилами безпечної експлуатації електроустановок, затвердженими наказом Держнаглядохоронпраці від 06 жовтня 1997 року № 257, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 13 січня 1998 року за № 11/2451 (далі – Правила безпечної експлуатації електроустановок). Відповідне позначення повинно бути нанесено на вхідних дверях кожного приміщення згідно з Технічним регламентом знаків безпеки і захисту здоров'я працівників, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 25 листопада 2009 року № 1262.

3.1.4. Будівлі та приміщення, де розміщені робочі місця користувачів ЕОМ з ВДТ і ПП, мають бути не нижче II ступеня вогнестійкості.

3.1.5. Вимоги щодо пожежної безпеки будівель та приміщень, де

розміщені робочі місця, обладнані екранними пристроями, повинні відповідати вимогам, встановленим Правилами пожежної безпеки в Україні, затвердженими наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30 грудня 2014 року № 1417, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 05 березня 2015 року за № 252/26697 (далі – Правила пожежної безпеки в Україні).

3.1.6. Приміщення, де розміщені робочі місця користувачів ЕОМ з ВДТ і ПП, крім приміщень, у яких розташовані великі ЕОМ загального призначення (сервери), мають бути оснащені системою автоматичної пожежної сигналізації з димовими пожежними сповіщувачами та переносними вогнегасниками.

В інших приміщеннях допускається встановлювати теплові пожежні сповіщувачі.

3.1.7. Приміщення, де розміщені робочі місця користувачів ЕОМ з ВДТ і ПП, крім приміщень, у яких розташовані великі ЕОМ загального призначення (сервери), мають бути оснащені вогнегасниками, кількість яких визначається відповідно до вимог чинного законодавства.

3.1.8. Приміщення, де розміщуються робочі місця працівників, які працюють з серверами загального призначення, обладнуються системою автоматичної пожежної сигналізації та засобами пожежогасіння відповідно до вимог чинного законодавства України і вимог нормативно-технічної та експлуатаційної документації виробника.

3.1.9. Проходи до засобів пожежогасіння мають бути вільними.

3.1.10. Неприпустимим є розташування приміщень категорій А і Б, а також виробництв з мокрими технологічними процесами поряд з приміщеннями, де розташовуються ЕОМ з ВДТ і ПП, а також над ними чи під ними.

У разі розміщення електрообладнання з екранними пристроями

безпосередньо у виробничих приміщеннях повинні бути передбачені заходи із захисту їх від потрапляння вологи (захисні екрани, перегородки, підставки тощо).

3.1.11. Будівлі та приміщення, де розміщені робочі місця користувачів ЕОМ з ВДТ і ПП, повинні відповідати вимогам нормативно-технічної та експлуатаційної документації виробника таких ЕОМ з ВДТ і ПП, чинних санітарних норм і правил.

3.1.12. На робочих місцях, обладнаних екранними пристроями, повинен бути забезпечений і підтримуватися належний рівень вологості.

3.1.13. У приміщеннях з джерелами шкідливих виробничих факторів робочі місця користувачів ЕОМ з ВДТ і ПП мають розміщуватися в ізольованих кабінах, які обладнані повітрообміном.

3.1.14. Робоче місце користувача ЕОМ з ВДТ і ПП повинно бути спроектовано таким чином і мати такі розміри, щоб користувачу було надано простір для зміни робочого положення та рухів (площа має бути не менше 6,0 кв.м, об'єм – не менше 20,0 куб.м).

3.1.15. Природне та штучне освітлення робочого місця повинно створювати нормальні умови освітлення і відповідний контраст між екраном і навколишнім середовищем, з урахуванням виду роботи та вимог видимості з боку користувача ЕОМ з ВДТ і ПП.

Можливий відблиск світла, що засліплює, та віддзеркалювання на екрані чи іншому устаткуванні повинні усуватися шляхом відповідного розміщення робочого місця, а також завдяки розташуванню і вибору відповідних типів штучних джерел світла.

3.1.16. Робочі місця повинні проектуватися таким чином, щоб джерела

світла або стіни не викликали прямого віддзеркалення та, наскільки це можливо, відбиття на екрані. Вікна повинні оснащуватися відповідною системою регульованих шторок для зменшення денного світла, що падає на екранний пристрій.

3.1.17. При облаштуванні робочого місця користувача ЕОМ з ВДТ і ПП необхідно обирати таке устаткування, яке не створює зайвого шуму та не виділяє надлишкове тепло.

3.1.18. Для забезпечення безпеки та захисту здоров'я працівників все випромінювання від ЕОМ з ВДТ і ПП має бути зведене до незначного рівня з погляду безпеки та охорони здоров'я працівників.

3.1.19. Заземлені конструкції, що знаходяться в приміщеннях, де розміщені робочі місця користувачів ЕОМ з ВДТ і ПП (батареї опалення, водопровідні труби, кабелі із заземленим відкритим екраном), мають бути надійно захищені діелектричними щитками або сітками з метою недопущення потрапляння працівника під дію напруги.

3.2. Вимоги електробезпеки під час експлуатації ЕОМ з ВДТ і ПП

3.2.1. ЕОМ з ВДТ і ПП, інше устаткування (апарати управління, контрольно-вимірювальні прилади, світильники), електропроводи та кабелі за виконанням і ступенем захисту мають відповідати класу зони за Правилами безпечної експлуатації електроустановок, мати апаратуру захисту від струму короткого замикання та інших аварійних режимів.

3.2.2. Лінія електромережі для живлення ЕОМ з ВДТ і ПП виконується як окрема групова трипровідна мережа шляхом прокладання фазового, нульового робочого та нульового захисного провідників. Нульовий захисний провідник використовується для заземлення (занулення) електроприймачів.

Не допускається використовувати нульовий робочий провідник як нульовий захисний провідник.

3.2.3. У приміщенні, де одночасно експлуатуються понад п'ять ЕОМ з ВДТ і ПП, на помітному та доступному місці встановлюється аварійний резервний вимикач, який може повністю вимкнути електричне живлення приміщення, крім освітлення.

3.2.4. ЕОМ з ВДТ і ПП повинні підключатися до електромережі тільки за допомогою справних штепсельних з'єднань і електророзеток заводського виготовлення.

3.2.5. Не допускається підключати ЕОМ з ВДТ і ПП до звичайної двопровідної електромережі, в тому числі – з використанням перехідних пристроїв.

3.2.6. Електромережі штепсельних з'єднань та електророзеток для живлення ЕОМ з ВДТ і ПП потрібно виконувати за магістральною схемою, по 3-6 з'єднань або електророзеток в одному колі.

3.2.7. Електромережу штепсельних розеток для живлення ЕОМ з ВДТ і ПП при розташуванні їх уздовж стін приміщення прокладають по підлозі поруч зі стінами приміщення, як правило, в металевих трубах і гнучких металевих рукавах, а також у пластикових коробах і пластмасових рукавах з відводами відповідно до затвердженого плану розміщення обладнання та технічних характеристик обладнання.

При розміщенні в приміщенні до п'яти ЕОМ з ВДТ і ПП допускається прокладання трипровідникового захищеного проводу або кабелю в оболонці з негорючого чи важкогорючого матеріалу по периметру приміщення без металевих труб та гнучких металевих рукавів.

3.2.8. При організації робочих місць користувачів ЕОМ з ВДТ і ПП електромережу штепсельних розеток для живлення ЕОМ з ВДТ і ПП у центрі приміщення прокладають у каналах або під знімною підлогою в металевих трубах або гнучких металевих рукавах. При цьому не допускається застосовувати провід і кабель в ізоляції з вулканізованої гуми та інші матеріали, які містять сірку.

IV. Вимоги до ЕОМ з ВДТ і ПП

4.1. ЕОМ з ВДТ і ПП мають відповідати вимогам чинних в Україні стандартів, цим Вимогам і мати позитивний висновок державної санітарно-епідеміологічної експертизи згідно з Порядком проведення державної санітарно-епідеміологічної експертизи, затвердженим наказом Міністерства охорони здоров'я України від 09 жовтня 2000 року № 247, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 10 січня 2001 року за № 4/5195.

4.2. Ввезення, реалізація та використання ЕОМ з ВДТ і ПП закордонного виробництва здійснюються відповідно до вимог чинного законодавства.

4.3. За способом захисту людини від ураження електричним струмом ЕОМ з ВДТ і ПП мають відповідати I класу захисту або мають бути заземлені.

Неприпустиме використання клем функціонального заземлення для підключення захисного заземлення.

V. Вимоги до організації робочого місця користувача ЕОМ з ВДТ і ПП

5.1. Використання екранних пристроїв не повинно бути джерелом дії шкідливих та небезпечних факторів, факторів важкості праці та інших ризиків для працівників (користувачів ЕОМ з ВДТ і ПП).

5.2. Організація робочого місця користувача ЕОМ з ВДТ і ПП повинна

забезпечувати відповідність усіх елементів робочого місця та їх розташування ергономічним вимогам.

5.3. Символи на екрані ВДТ повинні бути добре позначені і чітко представлені, мати відповідний розмір, між символами і рядками символів повинна бути належна відстань.

Зображення на екрані має бути стабільним, без будь-яких нехарактерних сигналів або інших видів нестабільності.

Яскравість та/або контрастність символів має бути легко регульована користувачем ЕОМ з ВДТ і ПП.

Екран ВДТ повинен легко та вільно повертатися і нахилитися відповідно до потреби користувача ЕОМ з ВДТ і ПП.

Має бути передбачена можливість використання окремої підставки, або регульованого столу для розміщення екрану.

Екран не повинен відблискувати або відбивати світло, що може викликати дискомфорт у користувача ЕОМ з ВДТ і ПП.

5.4. Розміщення принтера або іншого пристрою введення-виведення інформації на робочому місці не повинно створювати перешкод для роботи з екраном ВДТ та забезпечувати зручність ручного керування пристроєм введення-виведення інформації в зоні досяжності моторного поля.

5.5. Клавіатура має бути автономною для того, щоб користувач ЕОМ з ВДТ і ПП міг обрати зручну робочу позу і уникнути втоми рук.

Клавіатура повинна мати матову поверхню, щоб уникнути віддзеркалювання, а позначення клавіш повинно бути достатньо контрастним і розбірливим.

5.6. Робочий стіл або робоча поверхня мають бути достатнього розміру та мати поверхню з низькою відбивною здатністю.

5.7. Робоче крісло повинно бути стійким і дозволяти користувачу ЕОМ з ВДТ і ПП легко рухатися та займати зручне положення.

Сидіння повинно регулюватися по висоті, а спинка сидіння - як по висоті, так і по нахилу.

Повинна бути передбачена підставка для тих, кому це необхідно для зручності.

5.8. За потреби особливої концентрації уваги під час виконання робіт суміжні робочі місця користувачів ЕОМ з ВДТ і ПП необхідно відділяти одне від одного перегородками.

5.9. При організації робочого місця, яке передбачає роботу з ЕОМ з ВДТ і ПП для керування технологічним обладнанням (станки з програмним управлінням, роботизовані технологічні комплекси, обладнання для гнучкого автоматизованого виробництва тощо), слід передбачати:

достатній простір для працівника (користувача ЕОМ з ВДТ і ПП);

вільну досяжність органів ручного керування в зоні моторного поля (відстань по висоті – 900-1330 мм, по глибині – 400-500 мм);

розташування екрана ВДТ у робочій зоні, яке буде забезпечувати зручність зорового спостереження у вертикальній площині під кутом ± 30 град. від лінії зору користувача ЕОМ з ВДТ і ПП, а також зручність використання ВДТ під час коригування керуючих програм одночасно з виконанням основних виробничих операцій;

можливість повертання екрана ВДТ навколо горизонтальної та вертикальної осей.

5.10. При розробці, виборі, замовленні та модифікації програмного забезпечення, а також при розробці завдань, що передбачають використання устаткування з екранними пристроями, роботодавець згідно діючого законодавства повинен забезпечувати, щоб:

програмне забезпечення відповідало розв'язуванню завданням;

програмне забезпечення було простим у використанні, а де необхідно, адаптованим до рівня знань і досвіду користувача ЕОМ з ВДТ і ПП;

працівники (користувачі ЕОМ з ВДТ і ПП) одержували зворотний зв'язок про роботу систем;

системи видавали на екран інформацію у форматі і темпі, зручному для користувачів ЕОМ з ВДТ і ПП;

інтерфейс програмного забезпечення розроблявся з орієнтацією на конкретну групу користувачів ЕОМ з ВДТ і ПП та середовище його використання.

VI. Вимоги безпеки під час роботи з ЕОМ з ВДТ і ПП

6.1. Щодня перед початком роботи необхідно очищати екран ВДТ від пилу та інших забруднень.

6.2. Після закінчення роботи ЕОМ з ВДТ і ПП повинні бути відключені від електричної мережі.

6.3. У разі виникнення аварійної ситуації необхідно негайно відключити ЕОМ з ВДТ і ПП від електричної мережі.

6.4. Не допускається:

виконувати обслуговування, ремонт та налагодження ЕОМ з ВДТ і ПП безпосередньо на робочому місці користувача;

зберігати біля ЕОМ з ВДТ і ПП папір, диски, інші носії інформації, запасні блоки, деталі тощо, якщо вони не використовуються для поточної роботи;

відключати захисні пристрої, самочинно проводити зміни у конструкції та складі ЕОМ з ВДТ і ПП або їх технічне налагодження;

працювати з ВДТ, у яких під час роботи з'являються нехарактерні сигнали, нестабільне зображення на екрані тощо.

**Директор Департаменту заробітної
плати та умов праці**

О. Товстенко